

دیدگاه

برگزاری جشنواره‌ها، پلی به سمت توسعه پایدار گردشگری

محمد شجاعی

برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای فرهنگی، هنری و گردشگری در دهه‌های اخیر به یکی از مؤثرترین ابزارهای توسعه پایدار گردشگری تبدیل شده است. این رویدادها، علاوه‌بر ایجاد تجربه‌ای متفاوت برای گردشگران، بستری تازه برای معرفی هویت فرهنگی، تاریخ، صنایع‌دستی، موسیقی و سبک زندگی یک منطقه فراهم می‌کنند.

در حقیقت، رویدادها به مثابه پنجره‌ای نو به سوی ظرفیت‌های پنهان هر مقصد عمل می‌کنند، پنجره‌ای که می‌تواند چرخ اقتصاد محلی را به حرکت درآورد و تصویر مقصد را در ذهن مخاطبان داخلی و بین‌المللی ماندگار سازد.

یکی از برجسته‌ترین تأثیرات جشنواره‌ها، تنوع‌بخشی به تقویم سفر است، بسیاری از مقاصد گردشگری، در فصلی خاص با ازدحام و در فصلی دیگر با رکود گردشگر مواجه‌اند، برگزاری رویدادهای هدفمند و متناسب با ظرفیت‌های منطقه، می‌تواند فصل کم‌رونق گردشگری را به دوره‌ای پویا و جذاب تبدیل کند.

زمانی که گردشگران برای حضور در یک جشنواره موسیقی محلی، آیین سنتی، نمایشگاه صنایع‌دستی یا مراسم برداشت محصول به منطقه‌ای سفر می‌کنند، فرصت طلایی برای معرفی دیگر

جاذبه‌های گردشگری آن مقصد ایجاد می‌شود. این امر به توزیع زمانی و مکانی سفر کمک کرده و از فشار بیش از حد به محیط‌زیست و زیرساخت‌ها در دوره‌های پیک جلودگیری می‌کند، موضوعی که یکی از ارکان توسعه پایدار به‌شمار می‌رود. از سوی دیگر جشنواره‌ها نقش قابل‌توجهی در تقویت اقتصاد محلی دارند، حضور گردشگران به معنای افزایش مصرف در حوزه‌های اقامت، حمل‌ونقل، خوراک، خرید سوغات و صنایع‌دستی است. کسب‌وکارهای کوچک، از هنرمندان و تولیدکنندگان صنایع‌دستی گرفته تا کافه‌ها، رستوران‌ها، اقامتگاه‌های بوم‌گردی و حتی حمل‌ونقل محلی، در جریان این رویدادها رونق می‌پذیرند و این چرخه اقتصادی، اشتدای، اشتغال‌زایی مستقیم و غیرمستقیم به همراه دارد و حس امید و پویایی را در جامعه میزبان زنده می‌کند، اهمیت این مسئله زمانی بیشتر می‌شود که بدانیم گردشگری رویدادمحور رونق است درآمدم را بدون نیاز به تخریب منابع طبیعی افزایش دهد و همین موضوع پیوندی جدی با اصول توسعه پایدار برقرار می‌کند.

تأثیر دیگر برگزاری رویدادها، تقویت سرمایه اجتماعی و مشارکت جامعه محلی است، جشنواره‌ها معمولاً بدون همکاری گروه‌های مختلف محلی قابل اجرا نیستند. از هنرمندان و جوانان داوطلب گرفته تا پیشکسوتان فرهنگی، فعالان گردشگری و نهادهای دولتی و خصوصی، این مشارکت مشترک، حس تعلق و هویت‌بخشی را افزایش می‌دهد و جامعه میزبان را از یک نقش منفعل به کنشگری فعال در روند توسعه گردشگری تبدیل می‌کند.

حفظ آیین‌ها و سنت‌های قدیمی، احیای مهارت‌های فراموش‌شده، انتقال دانش بومی و تقویت حس افتخار نسبت به میراث ملموس و ناملموس منطقه، از دستاوردهای فرهنگی چنین رویدادهایی است. در کنار این موارد، نباید از برندسازی مقصد غافل شد.

رویدادهای شاخص، تصویر مقصد را در رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و ذهن مخاطبان برجسته می‌کنند، زمانی که یک جشنواره برای چندسال متوالی برگزار شود و هویت بصری و محتوایی مشخصی پیدا کند، تبدیل به «برند» می‌شود، برندی که قادر است مقصد را از سایر مناطق متمایز کند و جریان ثابتی از گردشگران را هر ساله به سمت خود جلب کند.

بسیاری از شهرهای جهان، بخش قابل توجهی از شهرت و اقتصاد خود را مدیون همین رویدادهای سالانه هستند. با این حال، توسعه پایدار ایجاد می‌کند که رویدادها تنها با هدف جذب گردشگر برگزار نشوند، بلکه اثرات محیط‌زیستی و اجتماعی آنها نیز ارزایی شود.

مدیریت پسماند، کاهش مصرف منابع، استفاده از مواد بومی و سازگار با محیط، رعایت ظرفیت تحمل منطقه و برنامه‌ریزی برای کاهش ترافیک و آلودگی از اصولی است که باید در طراحی هر جشنواره رعایت شود، تنها در چنین شرایطی است که می‌توان گفت جشنواره‌ها نه تنها در کوتاه‌مدت جذابیت ایجاد می‌کنند، بلکه در بلندمدت نیز به حفظ منابع طبیعی و فرهنگی منطقه کمک خواهند کرد.

در مجموع، جشنواره‌ها و رویدادها اگر با برنامه‌ریزی دقیق، نگاه فرهنگی و مدیریت مسئولانه برگزار شوند، می‌توانند یکی از قدرتمندترین پیشران‌های توسعه پایدار گردشگری باشند، رویدادهایی که مقصد را زنده، پویا و در مسیر آینده‌ای روشن قرار می‌دهند.

در دامنه‌های رشته‌کوه قهستان، آرامگاه شاعر، عارف و سیاستمدار قرن چهارم و پنجم هجری، بزرگمهر یا بوذرجمهر قاینی، با معماری چهارطاقی، گنبدهای چشم‌نواز و تزئینات گچی ظریف، چشم‌اندازی بی‌نظیر بر شهر قاین و مناظر طبیعی اطراف دارد و به شماره ۲۷۵۹ در فهرست آثار ملی کشور ثبت شده است. این آرامگاه متعلق به بزرگمهر یا بوذرجمهر قاینی، شاعر، عارف و سیاستمدار قرن چهارم و پنجم هجری است و نه تنها یک اثر مذهبی و تاریخی، بلکه یکی از مهم‌ترین تفرجگاه‌های فرهنگی و گردشگری منطقه به شمار می‌رود. بنای مقبره بر روی رشته‌کوهی هم‌نام با خود آرمیده و دیدی وسیع به شهر و مناطق اطراف ارائه می‌دهد. شواهد تاریخی نشان می‌دهد که بنای مقبره در قرن ششم و هفتم هجری شکل گرفته و نمونه‌ای بی‌نظیر از معماری چهارطاقی با گنبدهای متعدد و تزئینات ظریف گچی است که هنر و ذوق معماران کهن خراسان جنوبی را به نمایش می‌گذارد. مقبره بزرگمهر با درختان کهنسال پنه و چشم‌اندازهای طبیعی، مکانی ایده‌آل برای گردشگری فرهنگی و طبیعی ایجاد کرده است. از هر زاویه‌ای که به این بنا نگاه شود، هنر معماری معماران کهن و هماهنگی ساختمان با محیط اطراف آشکار می‌شود.

پیشنهاد سفر

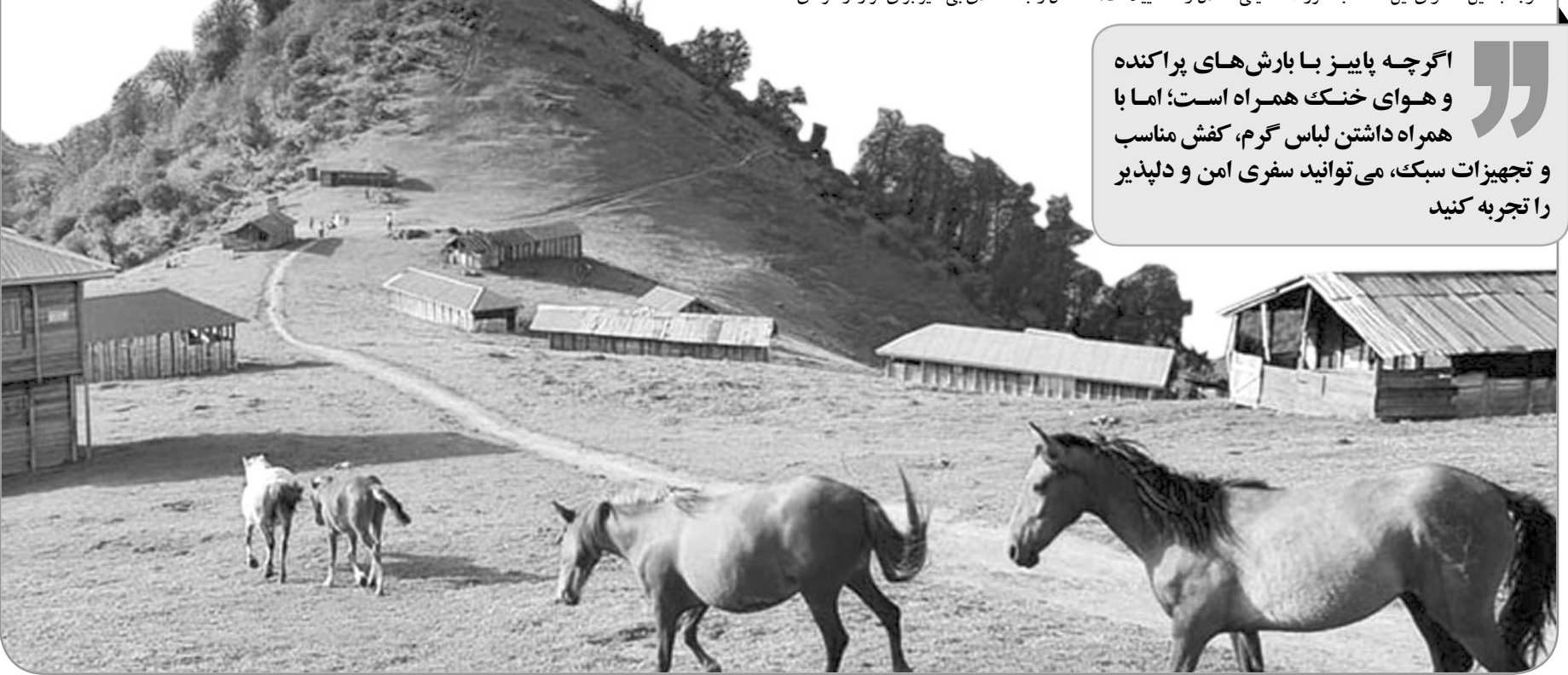
ماسال؛ از اقیانوس ابرها تا جشنواره رنگ‌ها

است؛ زیرا می‌توانید از زیبایی ییلاقات گیلان، مناظر چشم‌نواز «بام سبز ماسال» سکوت دل‌انگیز «بارک جنگلی ریزه‌مندان» و گشت‌وگذار در مسیرهای پوشیده‌از برگ‌های رنگارنگ نهایت لذت را ببرید.

اگرچه پاییز با بارش‌های پراکنده و هوای خنک همراه است؛ اما با همراه داشتن لباس گرم، کفش مناسب و تجهیزات سبک، می‌توانید سفری امن و دلپذیر را تجربه کنید. قبل از سفر نیز، آب‌وهوای منطقه را به خوبی بررسی کنید. ماسال در فصل زمستان به سرزمینی جذاب با چشم‌اندازهایی برقی تبدیل می‌شود. کوه‌ها و ییلاقات مانند اولسبلنگاه یا لایه‌ای از برف سفیدپوش می‌شوند. گرچه سفر در این فصل به‌ویژه برای کسانی که به سرما عادت ندارند کمی چالش‌برانگیز است؛ اما با رعایت اصول ایمنی و آمادگی‌های لازم، می‌توانید یکی از خاطره‌انگیزترین سفرهای زندگی‌تان را داشته باشید. هوا در این فصل به بازه دمایی منفی ۵ تا ۱۳ درجه سانتی‌گراد می‌رسد؛ بنابراین همراه داشتن لباس گرم، کفش ضدآب و پتو ضروری است.

تایستان تبدیل کرده است و بسیاری از گردشگران این فصل را بهترین زمان سفر به ماسال می‌دانند. در این فصل، بازدید از ییلاقات «تلاز گاه»، «شاندرمن» و «غار آویشو» که از جاهای دیدنی ماسال هستند، ازجمله فعالیت‌های پیشنهادی به شمار می‌روند. برای سفر تایستانی به ماسال، همراه داشتن لباس خنک برای روز، بادگیر برای شب‌های خنک، کلاه، گرم ضدآفتاب و پماد ضدحششره ضروری است. به‌یاد داشته باشید، تجربه سفر تایستانی به ماسال، به‌ویژه در شهرپورماه، می‌تواند یکی از خاطره‌انگیزترین سفرهای طبیعت‌گردی شما باشد.

ماسال در فصل پاییز
با شروع مهرماه، رطوبت و دمای هوای ماسال، به‌تدریج کاهش می‌یابد و حدود ۵ تا ۲۲ درجه سانتی‌گراد می‌شود و در اواخر پاییز به دو درجه سانتی‌گراد نیز می‌رسد. ترکیب درختان هزار رنگ، مه صبحگاهی در ارتفاعات و آرامش خاص منطقه، ماسال را به یکی از جذاب‌ترین مقاصد پاییزی ایران تبدیل کرده است. این فصل، بهترین زمان برای سفر به ماسال

اگرچه پاییز با بارش‌های پراکنده و هوای خنک همراه است؛ اما با همراه داشتن لباس گرم، کفش مناسب و تجهیزات سبک، می‌توانید سفری امن و دلپذیر را تجربه کنید

صنایع دستی

میراثی که هنوز با دستان خاله‌سارا می‌تپد

خانه بیرون می‌زند، وارد کارگاه کوچک و ساده‌اش می‌شود، روسری‌اش را محکم می‌بندد و پشت دار چوبی می‌نشیند. دار چوبی‌اش، برای او فقط ابزار کار نیست؛ همدم سال‌های طولانی زندگی‌اش است. خاله‌سارا همچنان همان شیوه اصیل و ریتم سنتی بافت را اجرا می‌کند و بسیاری از دختران و زنان جوان روبین این هنر را از دستان او آموخته‌اند. او یک گنج زنده برای روستا و نمونه‌ای از عشق بی‌پایان به کار است. ثبت روبین به‌عنوان «روستای ملی چادرشب‌بافی» نتیجه سال‌ها تلاش زنان هنرمند این منطقه است؛ زنانی که بی‌صدا و بی‌ادعا، میراث نیاکان خود را حفظ کرده‌اند.

روبین فقط یک روستا نیست؛ یک موزه زنده است. خانه‌های پلکانی، رودخانه‌ای که از میان روستا می‌گذرد و صدای دارهای چوبی که هنوز خاموش نشده‌اند، آن را به یکی از خاص‌ترین نقاط ایران تبدیل کرده است. هنر چادرشب‌بافی با نام روبین گره خورده و زنانی همچون خاله‌سارا نگهبانان وفادار این میراث‌اند. امروز که این روستا عنوان روستای ملی چادرشب‌بافی را به خود گرفته، حفظ و معرفی ارزش‌های فرهنگی آن اهمیتی دوچندان یافته است.

نوشین سبحانی / چادرشب، پارچه‌ای رنگین، پر نقش و سنتی است که در گذشته کاربردهای فراوانی در زندگی زنان روستایی داشت؛ از لباس‌های محلی گرفته تا بقیچه‌های جهیزیه و پوشش وسایل خانه.

چادرشب‌بافی در روستای روبیین نه فقط یک هنر، بلکه نوعی سبک زندگی است؛ هنری که مادر به دختر و دختر به نوه منتقل کرده و نسل‌ها را به هم گره زده است.

دارهای چوبی در ایوان خانه‌ها برپا بوده و زنان در کنار کارهای روزمره، ساعت‌ها به بافت این پارچه‌های رنگین می‌نشستند. رنگ‌های شاد چادرشب و نقوش سنتی آن، روح و هویت فرهنگی این روستا را شکل داده است.

خاله‌سارا؛ ۹۲ سال هنر، تجربه و عشق
در میان بانوان هنرمند روبیین، «خاله‌سارا» جایگاه ویژه‌ای دارد؛ بانویی ۹۲ ساله که هنوز هم با همان دستان لرزان اما پرتوان، هنر چادرشب‌بافی را زنده نگاه داشته است. او بیش از هفتاد سال پشت دارهای چوبی نشسته و رد عشق، صبر و هنر او در تار و پود صدها چادرشب دیده می‌شود. آنچه خاله‌سارا را خاص‌تر می‌کند، تداوم عجیب و الهام‌بخش کار اوست؛ با وجود سن بالا، هر روز صبح پیش از آنکه خورشید کامل بالا بیاید، از

بهترین زمان سفر به جزیره هرمز، اوایل پاییز تا اوایل بهار است؛ هوای معتدل، سواحل رنگارنگ و طبیعت بکر، این فصل‌ها را برای گردشگران جذاب می‌کند. جزیره هرمز با ساحل سرخ‌رنگ و طبیعی بکر، مقصدی خاص برای سفر است که هر گردشگری را مجذوب خود می‌کند. با این‌حال، انتخاب زمان درست سفر به این جزیره اهمیت زیادی دارد؛ زیرا شرایط آب‌وهوایی خلیج فارس می‌تواند تجربه شما را دلپذیرتر یا دشوارتر کند. بهترین زمان سفر برای بازدید از جاهای دیدنی هرمز، زمانی است که هوای جزیره خنک و معتدل‌تر است و فرصت ماجراجویی در سواحل، پیاده‌روی میان مناظر طبیعی و کشف زیبایی‌های منحصربه‌فرد آن به بهترین شکل فراهم باشد. اوایل پاییز و زمستان بهترین زمان سفر به جزیره هرمز به‌شمار می‌آید؛ زیرا هوا معتدل و مطبوع است. از اوایل پاییز تا اوایل بهار بهترین زمان سفر به جزیره هرمز است. بهار هم به‌ویژه در ماه‌های ابتدایی، شرایط مناسبی برای سفر دارد؛ اما هرچه به تابستان نزدیک‌تر شویم، گرما بیشتر می‌شود. بیشترین حجم گردشگران هرمز را در پاییز، زمستان و ایام نوروز می‌توان دید که جزیره شلوغ‌تر از همیشه می‌شود.

پاییز را می‌توان بهترین زمان سفر به جزیره هرمز دانست. با شروع مهرماه، گرمای طاقت‌فرسای تابستان فروکش می‌کند و هوا به‌تدریج مطبوع‌تر می‌شود. دمای میانگین در این فصل معمولاً بین ۲۰ تا ۳۰ درجه سانتی‌گراد و رطوبت هوا نسبت به تابستان کمتر است. از آنجا که پاییز آغاز فصل گردشگری در جزیره هرمز محسوب می‌شود، تعداد مسافران به‌ویژه از آبان‌ماه بیشتر می‌شود و جزیره رونق خاصی پیدا می‌کند. این زمان فرصت خوبی است تا بدون گرمای آزاردهنده تابستان، از زیبایی‌های منحصربه‌فرد هرمز مثل ساحل سرخ هرمز، دره رنگین‌کمان و دره مجسمه‌ها لذت ببرید.

زمستان نیز بهترین زمان سفر به جزیره هرمز است؛ چراکه در این زمان، آب‌وهوا در خنک‌ترین و مطبوع‌ترین حالت خود قرار دارد. میانگین دمای هوا در زمستان بین ۱۸ تا ۲۵ درجه سانتی‌گراد است و رطوبت هم نسبتاً پایین‌تر بوده و شرایطی ایده‌آل برای گردشگری فراهم می‌کند. این ویژگی‌ها باعث می‌شود که بازدید از جاذبه‌هایی مثل قلعه پرتغالی‌ها، ساحل ترقه‌ای و... در زمستان لذت‌بخش‌تر باشد. به دلیل شرایط عالی آب‌وهوا، زمستان فصل گردشگری در جزیره هرمز به‌شمار می‌رود و معمولاً تعداد زیادی از مسافران داخلی و خارجی، به‌ویژه در تعطیلات رسمی، آخر هفته‌ها و کریسمس، به این مقصد سفر می‌کنند؛ بنابراین در این فصل باید انتظار شلوغی بیشتر و افزایش نسبی هزینه‌های اقامت و خدمات گردشگری را داشت.